

GU BHPF' KAM UA'NA'N GU PAABLO NAT TU UA'ÑXI GU TIMOTEO

Gu Paablo na ba ñio'kdha' gu Timoteo

¹ Aañ Paablo nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam, nat gu' gu Dios jiñ a'm ti tii'gik pu chu'm ki'n jiñ dhai, dhi' nat jaroi'ch uañ guch ua'tulhdhara' gook dit guch Xoi'kam, dhi' nach jaroi' buiñor jix biiñak xib.

² Ba' aañ tum ua'ñxidha' bhaan dhi'ñi u'uan aapi' Timoteo nañ ja'p jum ihii'ñ nap jir jiñ mar, na pich gu'ñ a'm dir maat na jax ja'k jix bhaai' nap buiñor jix biiñak ka' guch Xoi'kam, ba' pui mi' pui' tu daa'ñchu' ap na jax aañ. Ba' guch Gi'kora' Dios gio gu Gø'kam Jesus jich Xoi'kam xim joi'mdat jum a'm ti ñiidhidhat jum tajaanhdhidha' am jum jur am gui' nap ki'n jix io'm jum biiñkadidha' ja bui, gio gui' nap ki'n jum guguuxdhat cham jax jum aagit jix bhai'm taatit oirida'.

Gu Paablo na ba aagi'ñdha' gu Timoteo na jax ja'k tu duñia' mu Eepeso

³ Aap mi' pi'x ka oirida' Eepeso na ñich jax soi' xim tii'dak na ñich ba jii Masedoonia ja'k. Aap bhai' ka ja soo'mchulhi'ñka' jai' dhit guch Xoi'kam jii'gi'ñdham nam cham maakam ja iatgidha' gu jai'.

⁴ Ja'p jap ja titdada' nam cham tu'p jum buixi'ñdha' nam jax tu jimdat gu bijik dir kam jich bopxi, na gu' dhi' bhaamdara' pi'x ba ua'. Bhaan ji ñiokboi pi'x cha'tak jimia' am gu' no' mit bhaan ba ji chu a'ga, cham tu' na iam ja palhbuidha' nam jax ja'k bhaan

xim guguuxdhaix io'm mi' pui' ba jiiimda' na jax jix aa' gu Dios.

⁵ Jax dhui na cham tu' kam aa' nach bhaan titii'ñchoka' gu tu' bijik dir kam, ja'pji dai nach xich jajoi'gi'nda' bix ji'ma'n. Dhi' pu chu'm tu ua'pu no'ñ jix kii'p jum duukam bhaan jurtikat pui' ba duñiim, nañ cham tu' gux buam jum duukam bhaan ka jurtika', gio nañ silhkam ti jiiigi'ñdhat buiñor jix biiñak ka' guch Xoi'kam. ⁶ Jai' dhit gui' nach maap ti kach dhaa'ñchugit pu'ñi bix aixim jim aagik bhaan pix ba ñiokbo am, pu cham tu' mi chigim am siam ti bhaan ñiokbo maakam ji chi ilhdhat, bhaan pix mai' ba suulh jamit. ⁷ Jix maatim xi kai'chdha' am ti nam pai' dhuuk ba ji chu a'ga na jax chu aagix na tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios, gu' ji nam gu' pu cham maatit kəkəkət jup kai'chdha'. Pui' ti xi ja titdada' am gu ja'tkam na maaxik jir silhkam pui' nam jax ilhii'ñ, gu' ji na gu'r gama ja'k ka'.

⁸ Jix maat ich dho nam aa' nach mi' pui' jimia' na ji'k jax tu aagix na tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai ji na gu' mi' pui' na jax pik kai'ñkam jup jum kai'ch, cham tu' nach jax ilhii'ñdha' diilh. ⁹ Kani nach jix bhai' xich ga'ngada' na cham tu'm aa' na jaro' ja aagi'ñdha' na jax ja'k tu aagix gui' nam cham tu'x buam tu bua, gu' gui' ji nam aa' nam ja aagi'ñdha' nam jix buam tu bua, gui' nam cham mi' pui' jimiik ka', nam cham ti jiiigi'ñdha', nam gammiji'pix jum ua'tulhi'ñ, gio nam pu cham tu' ka'm ni'ñ gu Dios, gio na ni jax chu'm jai'x xidhoo'n kam na nai'x chu jai'ch kum cham tu' ka'm ti ni'ñ. Gio gui' nam ja tataat ja koo'n piam gu ja nanaan, bix gui' nam ji'k jir tu koo'n kam. ¹⁰ Gio gui' nam

mui' ja biiim boppo gu u'uub, piam gu u'uub gui' nam mui' ja biiim boppo gu chichio'ñ. Gio gui' nam dai chichio'ñ maap boppo nam pui' ji dhui na maadit jir ubii ka', piam gui' nam dai u'uub maap boppoda' nam pui' ji dhui ip na maadit jir chio'ñ ka'. Gio gui' nam ti iixdhat gu jai' ja'tkam maakam ja'k ja ga'ra' nam tu ja juantu'nda' pui' cham ji ja namkidhat. Gio gui' nam jix ia'tbi' nam pui' xi kai'chdha' nar silhkam, sia kum gu'x maat na cham jir silhkam. Sia gui'ñ ja aagit jup kai'ch nam mi' dhir maakam duñiidha' na jax cham jir silhkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na silhkam tu a'ga.

¹¹ Dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na silhkam tu a'ga, dhi'r di' gu ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. Diih guch Xoi'kam jich aagi'ñ nach jax ja'k duñia' nach ba' cham jimia' mu ja'k nach pai' gammiji pup jich chulhiidha', dhi' nañ jax chu'm bhaan tu a'ga aañ, nat gu Dios jix dhaam kam jiñ chia nañ nai' tu a'ga'.

Gu Paablo na ba taxchaabgidha' gu Dios

¹² Taxchaabgi'ñ iñ aañ gu Gø'kam jich Xoi'kam, nat gu'x kii' maa'nkam jiñ chiiigik tujuandam tugi'ñ ki'n jiñ dhai, gio ba' nat jiñ guguux nañ pu tu duñia' na ji'k jax jix aa', ¹³ sia kuñ gu' biiipi' dir giilhim jix bhaamut ka a'gada', ganai' biiix aixim jañ ai'chuxdhat a'gada' na jax cham jir am kat nañ pu kai'chdha'. Gam nañ ja da'ngit ja kukpada' gui' nam buiñor ti jiiigi'ñdha', giilhim jañ xi ja titdat. Gu' ji nat gu' siamri xiñ joi'mdak jiñ chii gu Dios sia pu chu'm giilhim jix ua'tulhdhix kam, nañ gu' chakui ti jiiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, pu cham mat ka' iñ no'ñ jix buam jum duukam bhaan jup tui'ka'.

14 Gu' ji nat gu' gu Dios gɛ'kam kɛ'n xiñ joi'mdak jiñ a'm ti tii, jiñ chajaañ gui' nañ kɛ'n buiñor bax biiñak ka', gio gui' nañ kɛ'n bax jajoi'gi'nda' gu jai'. Sia aap pu chu'm jum a'm tajaa, nach gu' buiñor ba ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam, maap maa'n ñi'ook jup duuk ich ba'.

15 Jum aa' nam bix gu ja'tkam ti jii'gi'ñdha' na silhkam maaxik ja'pni tu tu'ii': Guch Xoi'kam pu kai'ñkam pix bha jii ya' dhi oi'ñga'n na ba' ya' ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam nam ba' cham ka jimia' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. Aa'ñ pik jir di' kat nañ giilhim jix io'm jix ua'tulhdhix kat. 16 Pu'ñi dhuuk ba' gu Dios xiñ joi'mdak jiñ chii na ba' dhi' bhaan matgilhia' nat guch Xoi'kam pu kai'ñkam jum tulhii. Aa'ñ ba' ja'p ji buusan nañ jir ja booi'chu' gu ja'tkam, na mit gu'ñ chigik jup ba ti jii'ñ jai' dhit gui' nat j'k Dios ja a'm ti tii nam ti jii'ñdha', nam ba' mi' dhir buiñor bap tui'ka' gammiji. 17 Jum aa' ba' nach dai dhi' buiñor tu daandat gɛ'kamtu'nda' gammiji cham aagix kam, na gu'x io'm jir gɛ'kam, cham tu mumki, gio na cham maax. Gio daipu' dhi'x jai'ch gu Dios. Maaxik jir pui' moo.

18 Ba' aap Timoteo nañ ja'p jum ilhii'ñ nap jir jiñ mar, xim guguuxdha' ap nap jix io'm xim biiñkada' buiñor guch Xoi'kam. Xi kii'kgida' ap nap mi' pui' xi jimda' na jax jix aa', na gu' dhi' ja'p ji buusan nap bhaan tu kokdatu'. Pui'p ja'k duiñchu'nda' na pich jax ja'k ja kai na mit tum daa'ñxi buiñor gu Dios guch Xoi'kam jii'gi'ñdham. 19 Jai' dhit nam tii buiñor kax biiñak kat guch Xoi'kam, xib cham tu' kap jum buixi'ñ am buiñor, na gu' dai na mit maakam jim aagik mu ja'k bhaan ba tu daa'ñchu'

na tu' cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ²⁰ Gu Imeneo gio gu Alijaanru pui' ja'k tu ja duiñchu'. Aañ xi ja nii'ñ pix na pu ja dooda' gu ja'ook nam ba' mi' xi machia' na cham bhai' nam giilhim ai'chuxdhat a'gada' gu Dios.

2

Gu Paablo na pui' ba t'ya' nach ja a'mkam tu daanda' bix gu ja'tkam

¹ Bix jañ pu jam titda na pim ji'k buiñor ti jügi'ñ guch Xoi'kam na pim siamri soi'm ilhdhat ja a'mkam tu daanda' buiñor gu Dios bix gu ja'tkam, sia gui' nam cham ti jügi'ñ buiñor, na ba' cham tu' bix aixim ja a'm jum aa'nda'. Xi taxchaabgidhat japim ip ba' na bha tuch joochxi'ñ gu tu' nach pu'ñi taanda'. ² Bix japim tu ja daañxi'ñdha' nam jix bhai'm taatit tu oi'ñka' gui' nam gø'gørkam ki'n daraa ya' dhi oi'ñga'n nam ba' cham ti jgialhchu'nka', gio ba' nam cham jich juanda' aach nach buiñor ti jügi'ñ guch Xoi'kam, nach ba' cham tu' bhaan jax jich aagit mi' pui' jimda' na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ³ Pui' ja'k jix aa' gu' gu Dios gui' nat jich boosolh nach mu ja'k ba bhichgit nach pai' gammiji git mi' pup jich chul-hiiñdha', nach pu'ñi bix pix ja a'mkam tu daanda' gu ja'tkam. ⁴ Na gu' gu Dios jich Gi'kora'x aa' nam bix gu ja'tkam mi' pui' jimia' na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ na silhkam tu a'ga na ba'x bhai' tu ja jimia'. ⁵ Na gu' maa'n pix jix jai'ch gu Dios, cham tu' mui'. Gio maa'n pix jup jix jai'ch guch Xoi'kam na pui' ja duñia' bix gu ja'tkam nam maa'n ñi'ook bap duuka' buiñor gu Dios, ba' mi' dhir gammiji

buiñor bap tui'ñgida' am. ⁶ Nat gu' guch Xoi'kam dñilh maaxik jum kii na mit mua, pu'ñi ja'k jich a'mkam tu namki guch ua'tulhdhara' gui' nach ji'k pu'ñi mi' pui' jiim na jax jix aa', ba' cham tu' mu ja'k ka bhiiya' ich nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha'. Yammì pu dhuuk pui' tu duu gu Dios nat pai' dhuuk tu dai dñilh na pui' duñia'. ⁷ Dhi' pu chu'm jañ ba' aañ bhaan tu a'ga, nañ gu'r nobii'ñ guch Xoi'kam. Gui'ñ chia nañ pui' ja'k nai' tu ja a'gidha' gu ja'tkam gui' nam cham jir Israel kam, pui' ja titdaim iñ nam dai gui' buiñor pix ja'k bax biiñak ka'. Jir silhkam nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam, cham tu' nañ pui' pix kai'ch.

⁸ Ba' aañ pu kai'ch nam gu chichio'ñ tu daanda' buiñor gu Dios pai' na pix dhir maap jim jumpadai, xi baapmi'ñdhat am gu ja noonob, gio nam cham jix buam jum duukam bhaan jujurtikat, ni kum cham bhaak ka' jai' ja bui, ni kum cham tu' bhaan ñiokboix ka'. ⁹ Ba' gu u'uub aañ jix aa' ip nam ja'xchudhix kam pix jix bhai'm duuka', na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' nam soi'm ilhii'ñdha'. Nam pai' dhuuk jum gaxbuda', ja'xchudhix kam pix nam jix bhai' buada' gu ja kuup, cham tu' na xi' bhai'bchixim. Gio cham jir am nam tu xialhich ka' gux dha'ram namkim, ni gu jajannulh kum tu aa'nka' gux dha'ram namkim. ¹⁰ Gu' ja'ppi nam bix aixim jix bhai'm duukam xip tu duñiidha' na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, ba' dhi' pui' bam kai'ch nam jix bhai'm duuk. Pui'm ja'k xi chu duñia' gu u'uub na jax ja'k bhaan jix maati' ka' nam dai gu Dios pix buiñor soi'm ilhii'ñ ja i'ii'mda' bhaan. ¹¹ Gio ba' nam tu' ka'm ja nii'ñdha' gu chichio'ñ jax ñam kai'chdha', ~~te kekeke~~ m pix, ¹² cham

tu' nam ja'kbui' kat tu ja aagi'ñdha' nam jax ja'k tui'ñgida'. Na gu' no'm ja'kbui' kat tu ja aagi'ñ, dhi' bhaan gampai' pix ba ja ilhii'ñdha' am, gu' ja'pji nam cham ñiokda' no'm tu a'ga gu chichio'ñ. ¹³ Nat gu' gu Dios bii'pi'p duu gu Adaan, cham tu' gu Eeba. ¹⁴ Ni kut cham gu Adaan tu'm da'p duu na mit ba'm ua'tulh, gu' gui' ji Eeba nat iatgidhak ma'iich gu ja'ook. ¹⁵ Ku gu' cham tu' mu ja'k bhiiya'm ji gu u'uub nam pai' gammiji mi' pup jum tulhii'ñdha' no'm mi' pui' xi jiiim na jax ja'k jum aa' nam mi' pui' jiiimda' nam jir u'uub, gio ba' no'm mi' pui' xi jiiim'it bui'ñor jix bii'ñak guch Xoi'kam, nam jix u'uañ jup tui'ñgida', gio nam jix chu joi'gi'nda'.

3

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na jax ja'k jum aa' nam tu jimda' gui' nam bii'pi' dir gu'kat ja guguuxi'ñdha' guch Xoi'kam jii'gi'ñdham

¹ Jir silhkam dho na ja'pni tu tu'ii': No' jaroi' pui'm aa' na bii'pi' dir kii'kat ja guguuxi'ñdha' guch Xoi'kam jii'gi'ñdham, dhi' joidham jir jix kii'p jum duukam gu jaroi' no' pui'm aa'. ² Dai nam aa' na joidham jir jix bhai'kam ka', nam cham jix bhaamki'ñdha' gu ja'tkam. Gio ba' na maa'n pix ti bii'na' ka', daipu' gu jax chu'm na bii'ma'n jum tii'mo' gu ubii. Gio bixchu' bhaan na tu' ka'm ti niidhat mi' pu tu duñiidha', gio nax gi'm tu a'gada'. Gam nax bhai' ja titdat ja tibiaptudidha' gu ja'tkam no'm paxiaraim kia'mi'ñ. Gam nax joojoi'ñdha' na tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios. ³ Gio ba' na cham maimmukda', ni ku cham ja kokdada' gu ja'tkam, gu' ja'pji nar jix bhai'kam ka' pix ja

bui, jix ja joi'mdat pix ja nii'ñdha'. Gam na cham tu' bhaan jup jum buixi'ñdha' gu tu' tuumiñ. ⁴ Gio ba' nax bhai' titdat gu binga'n na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, gio gu maamra'n na tu ja a'gi'ñdha' nam jax ja'k jix bhai' mi' pui' jiidma', nam tu' ka'm ti nii'ñdha' gio nam jix che kēēkē'. ⁵ Na gu' no'ñ aañ diil cham maati' ja silhka'n guñ ki'aam kam, cham jir am nañ mu pai'p ba ja silhka'nda' guch Xoi'kam jii'gi'ñdham. ⁶ Gio na cham jir am na jaro'i jotmoda' pu chu'm ki'n ba daaka' na jax kia'pix ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Na gu' cham maati' ka' no' gammiji maa'n na jax mi' pui' jimda' na jax jix aa' gu Dios, ka' ba' gu' moo jano' gē'kam jim taati' pum ua'tulhdha' ja'p nat jax chu'm ki'n jum ua'tulh gu ja'ook. ⁷ Gam nam aa' ip na tu' ka'm ja nii'ñdha' gu ja'ppix ja'tkam nam cham ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nam ba' mu dir bha ja'k jix kii' ka'm jup nii'ñdha', pu'ñi ja'k ba' cham tu' bhaan mai'chia' gu ja'ook.

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na jax ja'k jum aa' nam jup tu jimda' gui' nam mi' tu juanda' ja bui guch Xoi'kam jii'gi'ñdham

⁸ Gio gui' nam mi' tu juanda' ja bui guch Xoi'kam jii'gi'ñdham, jum aa' ip sia nam jir jix kiki' ja'tkam ka', nam jir jix bhabhai'kam ka' bii'x pix ja bui. Gam nam silhkam tu a'gada' jax ñam kai'chdha'. Ni kum cham jix maik ka'. Ni kum cham ja'p pix mui'x mai'chik ka' gu tuumiñ nam diil ki'n xim tu tumñigamtak ka'. ⁹ Gio nam mi' pui' tu daa'ñchu'nda' na jax jir silhkam nach aach jax chu'm bhaan ti jii'gi'ñ, nach gu'x maat nar silhkam, dai gux kii'p jum duukam nam bhaan jujurtika'.

10 Bii'pi'm aa' nam tu' jax xi dhuñia' no'm moo mi' pu bua gu tu' nam aa'nda' nam jax dhuñia' nam ba' mi' dhir tujuandam ki'n ba darka' ja bui guch Xoi'kam jügi'ñdham. 11 Sia gu u'uub no'm jix aa' nam tujuandam ki'n baapkia' ja bui guch Xoi'kam jügi'ñdham, jum aa' nam tu' ka'm ti nii'ñdha' ip sia. Silhkam nam tu a'gada' jax ñam kai'chdha', cham tu' nam iatda'. Jix gi'm nam tu a'gada', gam nam mi' pui' xi chu dhuñiidhat tu' nam aa'nda' nam pu duñia'. 12 Jum aa' ip na maa'n pix ti bii'na' ka' gu jaroi' nar tujuandam ka' ja bui guch Xoi'kam jügi'ñdham, pu daipu' gu ubii gu jax chu'm na bii'ma'n jum tii'mo'. Gio nax bhai' ja mam-tuxi'ñdha' gu maamra'n, nam cham buam tu'm tu maachidha', sia gu binga'n jix bhai' titdat. 13 Na gu' gu jaroi' na pu chu'm bhaan ba tu juanda', no'x bhai' mi' pu tu duñiim na tu'm aa'nda' na pu duñia', jix kii' maa'nkam tügiix io'm t'okob ba daasa' am guch Xoi'kam jügi'ñdham, pix jix bhai' ba aa'nda' am ba' na silhkam buiñor jix bii'nak ka' guch Xoi'kam.

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na pu dhi' bhaan jix bhai'x maati' na pui' ja'k jir silhkam nam jax ja'k tu daan guch Xoi'kam jügi'ñdham

14 Jootom jañ mui' bam tii'mira', dai nañ bii'pi' mu tum ua'ñxi'ñ 15 na ba' no' ñich cham ob mu ai, aap bax mat ka' na jax ja'k jum aa' na tui'ñgida' gu jaroi' ja bui guch Xoi'kam jügi'ñdham. Na gu' dhi' ja a'm ti niidhat ja nuuka'n gu Dios maaxik duakam, nam ba' mi' pui' tu a'gada' gu ñio'ki'ñ na jax jir silhkam. 16 Aach dñilh jix bhai'x maat nar g'e'p jum

duukam dhi' nach tu' bhaan jix biiñak kat pui' ja'k
tu jim, na gu' ja'pni tu tu'ii':

Guch Xoi'kam ya ai dhi oi'ñga'n bhaan maa'nkam
jup jim duuk.

Bix aixim jix bhai'm duukam Jup tu buimik,
na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na bhaan
tajaañixchu'.

Gu noonbi'ñ gu Dios joidham jix kii' maa'nkam tii
mit,

sia nai' pu chu'm ba tum a'ga ja bui gui' nam cham
jir Israel kam,

jai' dhit ba ti jii'gi'ñ am buiñor.

Ba' ya' dir giop jii jix dhaam ja'k na pai' dhir jir
gø'kam xib bix kap.

4

*Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nam gatuuk jai' dhit
cham mi' pui' ka jii'mda' na jax jix aa' gu Dios*

¹ Gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'p kai'ch na
sap jano' na pai' dhuuk bar mia'n ka' na ba ji chum
kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, mui' cham mi' pui'
ka tu daa'ñchu'nda' am na jax jix aa' gu Dios. Mu
ja'k pix ba ja kaichgida' am gui' nam maakam tu
mamtuxi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios, dñilh pix jam
pui' ba tu buidha' nam jax ilhii'ñdha'. Pu cham jir
silhkam ka', na gu' gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm
bap tui'ñgida' dhi' dhi ja'tkam, dhi'm ba' pui' ja
jurtu'nka' nam cham silhkam ka tu a'gada'. ² Pu
cham mi' pui' jii'mda' am dñilh nam jax ja'k ja
aagi'ñdha' gu jai', dai gux buam jum duukam nam
bhaan jujurtika' dñilh, ja'p ji buusanda' nam pui'
ja'k bapaiñmichdhix ka'. ³ Dhi' pu chu'm gu ja'tkam
jup kai'chdha' am na cham jir am na gan ti bina'

ka' gu jaroi' no' ba ti jügi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Sia ji'ma'n gu koi' ua'tulhdhara' ilhii'ñdha' am, aagix ka' pix na jax chu'm jix bhaai' nam kua'da'. Jax dhui nat gu' gu Dios jup tu duu bix na ji'k jir tum kua'dam nam ba' pu'ñi tu kua'da' gui' nam ti jügi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, dai nam xi taxchaabgidhat gu Dios. ⁴ Nat gu' gu Dios tum kua'dam jup tu duu gu koi' bix na ji'k jix chu jai'ch, cham tu' nach gu' aach ba' ya' dir pui'p ba duñia' na cham jir tum kua'dam ka', dai ji nach tu kua'da' xi taxchaabgidhat gu Dios. ⁵ Na gu'x uañ jup jum duñia' gu koi' nañ xi taxchaabgidhai gu Dios tu jugia', nat gu' diih gu Dios pui' pu' ti nax bhaai' nach tu kua'da'.

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na jax ja'k jir tu'm ka' gu jaroi' na tu' silhkam jir tujuandam tugi'ñ ka' guch Xoi'kam

⁶ Ba' no'p gu' aap pu'ñi dai gux kü'p jum duukam ja aagi'ñ guch Xoi'kam jügi'ñdham, gio no'p mi' pui' tu daa'ñchugit jum biiñkadat bhaan jum guguuxi'ñ na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Xoi'kam na silhkam tu a'ga, gio ba' no'p maa'n nap jax mi' pui' jim gammiji, jir jix kü' tujuandam tugi'ñ ka' ap guch Xoi'kam. ⁷ Cha'p mi ja kekeedat gui' nam bixchu' iatda' ganai' sapooki'ñ tu a'gada'. Cham tu' mim ninii'ñ gu pu chu'm, gio gu' dai gui' nam cham ja jur bia' nam ba' pu chu'm tu a'gada'. Aap cham tu'p jim buixdhat xim guguuxdhatgida' nap jix io'm xi gaa'ñchu'nda' nap jax ja'k mi' pui' jimda' na jax jix aa' gu Dios. ⁸ Na gu' dhi' ja'pni ji buusan na jax ya' maaxik jich chutku' bhaan nam aa'nda' nach ja'p xi oipoda' nach jich xiisida' na ba'x bhai' tu tatda' ka', sia ku gu' cham pik

jum aa' dhich chutku' nach jix bhai' ja buada'. Gu' matgim guch i'ii'mda'x io'm ji nam aa' nach jix bhai' ja duñia' na ba'x bhai' tuch jimda' ya' nach ka dudua dhich chuuku' bhaan gio gatuuk jich i'ii'mda' bhaan. ⁹ Jir silhkam dhi' nañ jik' jax tu a'ga. Jum aa' nam bix dhit ti jigi'ndha' na maaxik jir silhkam. ¹⁰ Jich dhakoo'ndhatu'ndat tu a'gichu' ich aach gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, sia kum cham jich kigalhi'ñ gu ja'tkam nach buiñor jix biiñak gu Dios duakam, gui' nat mi' dhir jich boosolh nach jik' ba ti jigi'ñ buiñor guch Xoi'kam nach mu ja'k ba bhichgit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhi'ndha', gui' na sia pui'p jix bhaai' na ja boosga' mi' dhir gui' nam jix aa'nda' nam ba' cham jum tulhi'ña'.

¹¹ Pu'ñip xi ja aa'ndhai xi ja chi'ña' nam mi' pui' jimia' guch Xoi'kam jigi'ndham. ¹² Cha'p jum do'ñchoka' nam tu' pix jum ihii'ndha' nap jir bi-apma', ja'kbui' kat ji nap aap jir ja booi'chu'nda' nam jax ja'k mi' pui' jiidma' bix guch Xoi'kam jigi'ndham. Cha'p jix ja'p ti kiissapda' nap jax ba jim, jix bhai'p tu ñiokda', gio nap jix chu joi'gi'nda', gammiji nax chu uañ kir jup tui'ngida' gum ii'mda' nap mui' xim ga'ngada'. ¹³ Ba' ampik nañ aañ mu aaya', aap ka ja jiñkaixi'ndha' guch Xoi'kam jigi'ndham gu ñio'ki'ñ gu Dios na tu ua'ñix, xi ja guguuxi'ndha' ap nam mi' pui' jimia' na jik' jax jum kai'ch. ¹⁴ Pui'p xi chu duñia' nap jax ja'k jix chaat jum jur am bhaan, nat gu' gu Dios dhi' bhaan jum a'm ba ti ti. Nap gu'p kai'ch nap bhaankam jix chu juanam gu Dios, pui' ku mit ba' pui' ja'k tum daañxi bhai' xim daagik gui' nam bijik dir ba ti jigi'ñ buiñor guch Xoi'kam.

15 Mi'p pui' xi jimia' nañ ji'k jax jum titda nam ba' xim ni'i'ñdha' gu jai' nap jix io'm jum biiñkadim buiñor guch Xoi'kam. 16 Xim nuukdat ap nap cham ua'tulhdhara' tir gi'xia'. Xim ga'ngada'p ip no'p moo mi' pui' ja aagi'ñ gu jai' na jax jir silhkam. Gammijip mi' pui' xi jimdat na jax jix kii' ka'm ni'i'ñ gu Dios, na gu' no'p mi' pui' duiñchu', cham mu ja'k bhiiya' ap nap pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', sia gui' nap ji'k pui' ja mamtuxdha'.

5

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na jax ja'k jum aa' nach tu jimda' ja bui gu jai'ch Xoi'kam jigi'ñdham

1 Cha'p bhaamda' ki'n tu ja a'gi'ñdha' gu chichio'ñ jagi'gir nap pai' dhuuk tu ja a'gi'ñdha'. Tu' ka'm jap ja niidhat tu ja a'gi'ñdha', nam gu' gu pu'ñim taati'm ja'p ji buanda' na jax gum taat. Gio gum bipna' biipibop jap pui'p ja ilhii'ñdha' na jax gu mia'n jum jaaduñ, tu' ka'm jap ja niidhat tu ja a'gi'ñdha'. 2 Gio gu u'uub jagi'gir jap pui' tu' ka'm jup xi ja niidhat, nam gu' gu pu'ñim taati'm pui'p ji buanda' na jax gum naan. Gio gu titi'ya pui'p jup ja ilhii'ñdha' na jax gu mia'n jum jaaduñ, tu' ka'm jap ja niidhat jup tu ja a'gi'ñdha'.

3 Jix bhai'p xi ja bua't gu u'uub di'dilhdhim nam ba ko'iix gu ja bipna', na gu' cham jaroi' ka jai'ch nax bhai' ja duñia'. Xi ja maakat ap gu tu' na ja a'm jum aa'nda'. 4 Gu jax chu'm dilhdhim ubii no't muu gu binga'n, gu' ji no'm gu' dudua gu maamra'n piam gu a'buila'n, dhi' ji nap ja aagi'ñdha' nam aa' nam bipi'x bhai' ja duñia' gui' nam maap jir jum oi'dhagim ka', nam ba' mi' dhir

gu jai'x bhai'p ba ja duñia'. Jum aa' gu' nam pui'x ja joi'mdaix bhai'p ja duñia' ja'p na jax gui' na mit jix ja joi'mdak jix bhai' ja buimik ja gi'gilh, pui' ja'k jix aa' gu' gu Dios, na gu'r jix bhai'm duukam. ⁵ Gio gu' gu ubii gui' na silhkam pui'm tii'ti'nda' nar diilhdhim, soi'm ilhdhat tu daanda' buiñor gu Dios gammiji nabap tanoolh gio nabap tukaa'. ⁶ Gu' ji no' gu' nai' bix aixim tu bua na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios sia ku tiir diilhdhim, dhi' dho gi gu' pu muukix ka' ji ii'mdagaram bhaan. ⁷ Pui'p ja'k xi ja chiñia' nam duiñchu'nda' gammiji bix guch Xoi'kam jii'gi'ñdham, na gu' cham tu' jaroi' tu' bhaan jax ja titdada' no'm gammiji mi' pui' jiiim. ⁸ Na gu' gu jaroi' na cham ja joi'gi'nda' gui' nam maap jix bhai' kai'chdha', ni gu jajaa'nni'ñ na pik tiix io'm jum aa'nda', dhi' bhaan jix maati' ka' na cham tu' buiñor jix biiñak ka' guch Xoi'kam. Jix io'm cham jir kii' maa'nkam ka' ba', cham tu' pui' na gui' nam cham ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam.

⁹ Ja daasa' ap gu di'dilhdhim u'uub gui' na silhkam jum aa'nda' nap jix bhai' ja duñia'. Dai gui' na mit ji'ma'n pix ja bii'm tu kiichak gu chichio'ñ, gio dai gui' nam baik oo'm oidha' bia'ka' gammiji ja'k. ¹⁰ Gio ba' nam bix pix jix mat ka' no't jix bhai' ja mamtuxdhimik ja gi'gilh gu maamra'n. Gam no'r jix bhai'kam kat ja tibiapputu'n kia'mi'ñ gui' nam paxiaraidha'. Gio no' soi'm duukat ja palhbui'ñ guch Xoi'kam jii'gi'ñdham bix aixim tu' na ja a'm jum aa'nda'. Gio gui' nam bix aixim tu'm bhaan jum tulhii'ñ no'x bhai' ja bua, no' dai gux kii'p jum duukam bhaan ji bamgim nap tu bua.

¹¹ Cha'p ja da'nsada' gu di'dilhdhim u'uub nam

gook alh oidha' bia'ka', na gu' cham am ka gixia' no'm jax dhuuk gio maakam jup ba ilhii'ñ gatuuk. Ja'p xi dhui am ba' guch Xoi'kam nam bax ja oidhak ka' ip gio jai' gu ja'tkam, ¹² bam ua'tulhdha'm ba', nam gu' cham mi' pui' jimia' nam jax tii xi chi'ya' nam jax jum daasa'. ¹³ Piam nam nai' pix jiiimit ba tu a'gidha' kikcham na tu' cham bhai'm kai'ch, piam nam iataidha', piam nam bax chu o'jo'nda'. ¹⁴ Ba' ja'pni ja'k jix bhai', nam gu xixibkam di'dilhdhim u'uub jai' xi ja oidhai gu chichio'ñ, xi chu oi'ñchaim jix bhai' xi ja dui gu ja maamar no' mit jik ja tii. Ba' pu'ñi ja'k cham tu' tu' bhaan jax jich chitdada' am gui' nam xich bhaamki'ñ aach nach ti jügi'ñ buiñor guch Xoi'kam. ¹⁵ Jai' dhit gu di'dilhdhim u'uub cham tu' mi' pui' ka jiiim am na jax jix aa' gu Dios, mu ja'k pix bhaan bax chutkagix am na jax ja jurtu'n gu ja'ook.

¹⁶ No' maadit guch Xoi'kam jügi'ñdham, cham jax bua no'r chio'ñ piam kur ubii, no' tu jaaduñ jik gu u'uub di'dilhdhim na mit koi gu ja bipna', jum aa' na diil jix bhai' ja duñia' na ba' cham xi'x xijai ka' ja bui bix guch Xoi'kam jügi'ñdham nam jup ja palhbui'ñdha' gu jai' na pu cham jaroi' jai'ch ka' nax bhai' ja duñia'.

¹⁷ Guch Xoi'kam jügi'ñdham nam jix io'm bax maat nam jax ja'k tu ja aagi'ñ gu jai'ch Xoi'kam jügi'ñdham, dhi'x io'm jum aa' ip na pim jix bhai' ja buada'. Gook ja'kbui' kim japim ja maakda' gu tu' nam aa'nda', gui' pik nam jix io'm tu a'gat tu mamtuxi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios. ¹⁸ Na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Jum aa' na kua'da' gu tuur gu tu' nar

magooñga'n ka'." Gio ja'p iam ja'pniip tu ua'ñix, iam piix pui'p jum kai'ch: "Jum aa' nam maakda' gu tu' na bhaan jup bipio'da' gu tujuandam."

¹⁹ Ba' no' jaroi' maadit jax jum titda na maadit gui' nam tu a'ga gu ñio'ki'ñ gu Dios cham mi' pui' duiñchu' na jax ja'k jum aa' na tui'ñgida', aap cham jügi'ñdha'. Ji' ji' no'm jix jai'ch ji'k gook pi'am ji'k baik nam maaxik nii'ñ. ²⁰ Ba' no'm jai' dhit pu'ñi kiisaim nam jum ua'tulhi'ñ, ja ñiokdha' ap nam pai' dhuuk biix maap jup tui'ka' guch Xoi'kam jügi'ñdham nam ba' jai'p tē kēkēt jix chotdonit cham pui'p jum ua'tulhi'ñdha'. ²¹ Ja kaichdhat jañ ya' pum titda gu Dios gio guch Xoi'kam, gio gui' nat pu pui' ja'k ja a'm ti ti bijik gu Dios nam jir noonbi'ñ ka', nap gammiji pu'ñi duiñchu'nda'. Maa'n nap jax piix jup ilhi'ñdha' sia nar jaroi', na gu' cham jir am no'p jai' cham ja juan sia kum jum ua'tulhi'ñ. ²² Gu jaroi' nap bax dhaasam ka' na biipi' dir kiikat ja aagi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios guch Xoi'kam jügi'ñdham, biipi'p xi nii'ñdha' no'x joojoi'ñ na mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios. Na gu' no't jax dhuukat cham mi' pui' ka' jii, aap jum a'm ji chi gixia'. Dai gux kii'p jum duukam jap bhaan jum tukgi'ñka' nap xip tu duñiidha'.

²³ A'lhich jap mui'p xi io'dat gu uubas gu barga'n gux o'jo' pa' na ba' jotmoda' duadhidha' gum book na saak jix ko'k, cham tu' dai suudai'.

²⁴ Jai' dhit gu ja'tkam jix bhai'x maati' pu ya' nam tu' bhaan jix u'ua'tulhdhix, sia kut chakuim ai na pai' dhuuk ja aagi'ñdha' gu Dios. Ba' jai' na cham maati' ya' nam tu' bhaan jix u'ua'tulhdhix, jano'x bhai' matgilhia' nam tu' bhaan jix u'ua'tulhdhix ka'. ²⁵ Ba' gui' nam jix bhai'm duukam jup tu

buada', jik' pix ip nax bhax'x maati' pu ya', gu' ba' gui' na jik' cham maati', gatuuk jix bhax' mat-gilhia'.

6

¹ Jai' dhit guch Xoi'kam jigi'ndham nam tu ja juantu'n pui' cham ji ja namkidhat, jum aa' nam tu' ka'm ja niidhat mi' pui' xi dhuñiidha' tu' nam ja chianda' gu ja g'g'erkam tuk nam ba' bix pix jix bhax' aa'nda' gu Dios gio gu ñio'ki'ñ dhi' nach aach bhaan tu a'ga. ² Ba' no'm gu' pui'p ti jigi'ñ buiñor guch Xoi'kam gu ja g'g'erkam tuk, jum aa' nam jix io'm tu' ka'm ja niidhat mi' pui' xi dhuñiidha' jax ñam ja taidha'. Giox bhax' nam mi' pui' xi dhuñiidha', cham tu' parban, na gu' ja'p ji buusanda' nam mia'n jir jum jajaa'nnim ka' nam maap ti jigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. Gio gu' guch Xoi'kam jigi'ndham pik nax io'm jum aa' nach jix bhax' ja buada'. Xi ja aagi'ndha' ap bix nam pui' ja'k duiñchu'nda'.

Gu Paablo na pui' ba ti'ya' na cham jir am na jaroi' bixchu' bhax chu aa'nda' na git xi chu bia'ka'

³ No' jaroi' maadit jix io'm maakam xi bua na tu ja a'gi'ñ guch Xoi'kam jigi'ndham na jax ja'k cham pui'm kai'ch gu silhkam ñio'ki'ñ guch Xoi'kam dhi' nach tu' bhaan ti jigi'ñ aach, ⁴ dhi' na jax dhui bhaan pix g'kam jum taat ka' ku ba'p kai'chdha', cham tu' nax mat ka'. Na gu' gu jaroi' na gammiji bix aixim kai'chdha' na jax ilhi'ñ dñilh, dhi' ja'p ji buusan na pu chu'm ki'n jix ka'ook ka', mi' dñir ba'p ja ia'ndhidha' gu jai'. Mi' dñir jum gigi'lhi'ñ ip gu jii'moda', gio gu bhaamdara', gam nam nai'

pix ba tu a'gada', gio nam cham ka ti kii'galhi'ndha'.
⁵ Bar ko'kdhicham ka' pix ba', gammiji bix aixim
 pix bam buidha' am dai ja'p tuutu'm nam cham
 ji maatit na jax pik ja'k jir silhkam. Nam gu' bax
 ia'ndhix ka' gu tu' na cham jir kii' ka', bhaan pix
 jum tutumñigamtaidha' am nam jax ja'k tu jimda'.
 Cha'p mi ja kəkəkəda' pu chu'm gu ja'tkam. ⁶ Jir
 pui' dho ip nax io'm jum tumñigamta' gu jaroi'
 ii'mda' bhaan no' dhi' ki'n jix bhai'm taat na jix
 pix maakidha' gu tu' gu Dios nam aa'nda', na gu'
 buiñor ti jii'gi'ndha'. ⁷ Nach gu' aach pu cham tu' ua'
 na chich pai' dhuuk maaxir ya' dhi oi'ñga'n bhaan,
 ni kuch pu cham tu' xi bhii nach pai' dhuuk giop
 ko'ya'. ⁸ No'ch bia' nach tu' kua' gio nach tu'ch
 chi tii'ñ, dhi' ki'n jach jix bhai'ch chaat ka', cham
 tu' nach bhaan jix buam jich aa'nda' gu tu' na pu
 cham jum aa'nda'. ⁹ Na gu' gui' nam jix aa'nda'
 nam jir jix chutumñigam ka', dhi' bhaan bix aixim
 tu'm ki'n bhai' ji chu ja mai'chii mu ja'k bhaan pix
 bax chutkagix ka' am, bix aixim pix bam aa'nda'm
 ba'. Dhi' pui' ja'k tu bua nam ba' cham jixkat mi'
 pui' jimia' gu ja'tkam na jax jix aa' gu Dios, dhi'
 ba' ki'n jup ba ja tulhiiñchuda' gatuuk. ¹⁰ Na gu' gu
 jaroi' no't bhaan ba ji jurti gu tuumiñ, dhi' mi' dhir
 bhai' jim gi'ldha' bix aixim gu tu'x buam jum
 duukam. Jai' dhit nam tii mi' pui' ka tu daa'ñchugit
 na jax jix aa' gu Dios, cham tu' mi' pui' ka jiiim
 am, nam gu' dai bhaan pix bax chutkagix nam jum
 ga'nga nam jax dhui bix aixim tu'm xi chu bia'ka'
 git, dai nam bam tulhiiñ pix ba' ja i'ii'mda' bhaan.

*Gu Paablo na pui' ba ti'ya' nam aa' nach mi' pui'
 jiiimda' na jax jix aa' gu Dios*

11 Ba' aap nap bhaankam tu juan gu Dios, cha'p pu chu'm bhaan jum tukgidhat mi' pui' xi jimda' na jax jix aa'. Soi'p jum ilhdhat jix ja joi'gi'nda' gu jai' gammiji. Mi'p pui' tu daa'ñchugit xi kii'kgida' nap tu' bhaan jix biiñak kat ti jii'gi'ñ bii'x jum jur ki'n. 12 Ja'p ji buusanda' nap tu kokdatu'nda' nap mi'pui' tu daa'ñchu'ndat xi kii'ki'nda'. Xim do'ñcho' ap nam a'm ti niidhidha' gu Dios gammiji, na gu' dhi'r jix bhai'm duukam. Gio gu' pu kai'ñkam jum a'm ti ti nap ba' mi' pui' tu duñia' na jax jix aa', pui' na pich jax ti jano' nam mui' tē kēē guch Xoi'kam jii'gi'ñdham nap saak buiñor jix biiñak guch Xoi'kam bii'x jum jur ki'n. 13 Ba' gu Dios na ja maak ii'mda' bii'x nam ji'k tu' nai' tu dudua, gio guch Xoi'kam nat aa'ñ gu Poonsio Pilaato nar tu'p tu'm da', aañ dhi' ja kaichdhat jum chian 14 nap mi' pui' xi dhuñia' nañ jax jum titda. Cha'p pataasat nañ ba' cham tu' bhaan jax jum titdada'. Gammijip ba' moo pui' pu duiñchu'nda' jano' juugit na pai' dhuuk bha jimda' guch Xoi'kam nax io'm jir gē'kam. 15 Na gu' gu Dios pui' tu duñia' na pai' dhuuk dñih pu ti'ya', na gu' dai gui'r Dios nax io'm jir gē'kam. Jir ja gē'kam tuk gui' nam jix io'm jir gē'gērkam ya' dhi oi'ñga'n, sia gui' nam a'lhich ki'n jir gē'gērkam. 16 Dai gui'x jai'ch na cham tu mumki. Maa'n kap kio na pai' joidham jix chu abhaar gio nax chum tua kat tum tanoor. Pu cham jaroi' ni'ñ maaxik, ni ku cham ji'xdha' jaroi' tigia', na gu' pu cham jaroi' mia'n a'ji bhai' na pai'p tu'ii'. Pui' kuch ba' dai gui' gē'kamtu'nda', na gu' bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'. Ee ku pui' tu tui'ka'.

17 Gui' nam jir jix chutumñigam ya' dhi oi'ñga'n bhaan, ja'p jap ja tida' nam cham tu' ja tumñi'

bhaan jujurtika', ni kum cham dhi' bhaan gɛ'gɛrkam jum taat ka', na gu' pu cham tu' bhaai' sia ku jaroi' tii giilhim jir jix chumñigam ya' dhi oi'ñga'n bhaan. Ja'p jap ja tida' na dai gu Dios jix bhaai' nam buiñor jix biiñak kat jix bhai'm taat ka', na gu' gui' pix na tuch maak bix aixim tu' nach a'm jum aa'nda' nach ba' aach ya' dir ki'n jup jich guguuxi'ñdha' dhich chutku' bhaan. ¹⁸ Xi ja aagi'ñdha' ap nam jix joojoidhat jix chu onbai'ñdhar ka' gu tu' nam bia' na ba' pu'ñi ja'k silhkam pui' bam kai'chdha' nam jir jix chutumñigam, nam gu'x bhai'm duukam jup tu buada'. ¹⁹ Jix bhai' tu ja jimda' ba', na gu' ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios. Gatuuk dai na ba ja baidhika' nam buiñor bap tui'ka' gammiji, nam gu' xib dir buiñor pu bam tutumñigamtaidha'.

Gu Paablo na ba guguuxdha' gu Timoteo na cham ja kekɛɛda' gui' nam maakam ja mantuxi'ñdha' gu ja'tkam

²⁰ Ba' aap Timoteo, diilh jap mi' pui' xi dhuiñchu'nda' na pich tu' ba maat nar joidham. Cha'p ja kekɛɛdat gui' nam bix aixim tu'm tu a'ga na tu' ya' dhi oi'ñga'n jax jum bua, na gu' pu cham tu' mim nini'i'ñ. Diilh pix nam jax ilhii'ñdha' nam pu kai'chdha', cham tu' na pui' ja'k jix aa' gu Dios. ²¹ Na gu' jai' dhit nach tii maap kach dhaa'ñchugit, na mit pai' dhuuk pu'ñi bix aixim tu'm ba ji chu a'ga, pu cham mi' pui' ka tu daa mit na jax jix aa' guch Xoi'kam.

Ja'pni tu tui'ka' ku ba' moo guch Gi'kora' git pix gammiji jam a'm ti niidhidha' bix ji'ma'n aapi'm.

**Gu ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga guch
xoi'kam
New Testament in Tepehuan, Southeastern
(MX:stp:Tepehuan, Southeastern)**

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tepehuan, Southeastern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tepehuán del sureste [stp], Mexico

Copyright Information

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tepehuan, Southeastern

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-05-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

0f8d31b9-5dd5-5a02-bb46-c2fd0a544e81